

Isabelle Huppert, filmska i kazališna glumica, Francuska

Evo, dakle, već 55 godina svakog proljeća obilježavamo Svjetski dan kazališta. Jedan dan, odnosno 24 sata koja počinju s Noh i Bunraku kazalištem, prolaze kroz Pekinšku operu i Kathakali, zadržavaju se između Grčke i Skandinavije, od Eshila do Ibsena, od Sofokla do Strindberga, između Engleske i Italije, od Sare Kane do Pirandella pa, među ostalim, i u Francuskoj, ovdje gdje smo mi i gdje je također Pariz, svjetski grad koji ugošćuje najviše stranih družina.

Potom nas naša 24 sata vode iz Francuske u Rusiju, od Racinea i Molièrea ka Čehovu, prelaze Atlantik i završavaju u kalifornijskom kampusu u kojem mladi ljudi možda nanovo osmišljavaju kazalište. Jer se kazalište uvijek iznova diže iz pepela. Ono je tek konvencija koju neumorno valja razbijati. Samo tako može opstati. Kazalište ima obilan život koji prkosi prostoru i vremenu, najsuvremeniji komadi napajaju se prošlim stoljećima, najklasičniji repertoari postaju moderni svaki put kad ih iznova postavljamo.

Svjetski dan kazališta svakako nije običan dan u našoj svakodnevicu. On oživljava golemo prostor-vrijeme, a kad podsjetim na prostor i vrijeme, htjela bih se pozvati na francuskog dramaturga Jeana Tardieua, tako genijalnog, a tako skromnog. Navest ću njegove riječi.

O prostoru se pitao «koji je najduži put od jedne točke do druge». Za vrijeme nam sugerira da «u desetinkama sekunda mjerimo vrijeme koje je potrebno da izgovorimo 'vječnost'».

O prostoru i vremenu kaže: «Odredite u mislima, prije no što utonete u san, bilo koje dvije točke u prostoru i izračunajte vrijeme koje vam treba da u snu dođete od jedne do druge». Pamtim riječi «u snu». Kao da su se susreli Jean Tardieu i Bob Wilson.

Naš Svjetski dan kazališta mogli bismo sažeti i prisjećajući se Samuela Becketta koji kroz Winnie, u njezinu okretnom stilu, kaže: «Oh, bio je to sretan dan».

Razmišljajući o ovoj poruci koju sam dobila čast napisati, prisjetila sam se svih tih snova o svim tim prizorima. Zato u ovu UNESCO-ovu dvoranu nisam stigla sama, sa mnom su i svi oni likovi koje sam utjelovila na sceni, uloge koje nam se čini da napuštamo kad je sve gotovo, no koje u nama vode tajni život, spremne poboljšati ili uništiti uloge koje će ih naslijediti: Fedra, Araminta, Orlando, Hedda Gabler, Markiza de Merteuil, Blanche DuBois... Pratinja su mi i svi oni likovi koji su mi se svidjeli, kojima sam pljeskala kao publika. Tako pripadam cijelome svijetu. Grkinja sam, Afrikanka, Sirijka, Venecijanka, Ruskinja, Brazilka, Perzijka, Rimljanka, Japanka, Marsejka, Njujorčanka, Filipinka, Argentinka, Norvežanka, Korejka, Njemica, Austrijanka, Engleskinja, doista cijelom svijetu. To je baš prava mondijalizacija.

Godine 1964., povodom dana kazališta, Laurence Olivier obznanio je da je, nakon više od jednog stoljeća borbe, u Engleskoj konačno osnovano nacionalno kazalište, koje je on odmah potom želio vidjeti kao međunarodno kazalište, barem kad je bila riječ o repertoaru. Dobro je znao da Shakespeare pripada svima na svijetu.

Bilo mi je drago čuti da je autor prve poruke povodom Svjetskog dana kazališta, 1962. godine, bio Jean Cocteau, baš prikladno, budući da je on, zar ne, poduzeo «put oko svijeta u 80 dana». Ja sam na drugačiji način obišla svijet, kroz 80 predstava ili 80 filmova. Navodim i filmove jer za mene nema razlike između glume u kazalištu i glume u filmu, i svaki put kad to kažem izazovem čuđenje, ali tako je, istina je. Nikakve razlike.

Dok ovo govorim, ja nisam ja, nisam glumica, ja sam samo jedna od tako mnogo osoba zaslužnih za to da kazalište i dalje postoji. To je na neki način i naša zadaća. I naša potreba, da tako kažem: nismo mi zaslužni za to što kazalište postoji, puno prije zahvaljujući njemu postojimo mi. Kazalište je vrlo snažno, ono se opire, nadživljuje sve, ratove, cenzure, nedostatak novca. Dovoljno je reći «kulisa je gola scena, u neodređenom razdoblju» i uvesti glumca. Ili glumicu. Što će on napraviti? Što će ona reći? Hoće li razgovarati? Publika čeka, doznat će, publika bez koje nema kazališta, nemojmo to zaboraviti. I jedna osoba u gledalištu čini publiku. Neka je ipak što manje praznih stolica! Osim kod Ionesca... Na kraju Stara kaže: «Tako je, umrimo na vrhuncu slave... umrimo da uđemo u povijest... Bar ćemo imati svoju ulicu...»

Svjetski dan kazališta postoji sad već 55 godina. U 55 godina ja sam osma žena pozvana da prenese poruku; na kraju krajeva i ne znam je li riječ «poruka» prikladna. Kad moji prethodnici (muški rod se nameće!) govore o kazalištu, oni govore o mašti, slobodi, porijeklu, prizivaju u sjećanje multikulturalnost, ljepotu, pitanja bez odgovora... Godine 2013., prije, dakle, samo četiri godine, Dario Fo kaže: «Jedino rješenje za krizu je nadati se da će se protiv nas i protiv mladih koji žele naučiti umijeće kazališta organizirati velika hajka: nova dijaspora glumaca koja će svakako, iz nametnutih okolnosti, izvući nezamislive prednosti za novo kazalište.» Nezamislive prednosti, lijepa formulacija, dostojna nekog političkog programa, zar ne?... Budući da se nalazim u Parizu neposredno pred predsjedničke izbore, predlažem onima koji su skloni preuzeti vlast da vode računa o nezamislivim prednostima koje nosi kazalište. Samo bez hajke!

Kazalište za mene predstavlja onog drugog, ono je dijalog, odsutnost mržnje. Prijateljstvo među narodima, nisam sigurna što ono podrazumijeva, ali vjerujem u zajednicu, u prijateljstvo publike i glumaca, u jedinstvo svih onih koje kazalište spaja, onih koji ga pišu, koji ga prevode, onih koji ga rasvjetljavaju, oblače, dekoriraju, onih koji ga izvode, koji ga čine, koji u njega odlaze. Kazalište nas štiti, pruža nam zaklon... Mislim i da nas voli... onoliko koliko mi volimo njega... Sjećam se jednog redatelja stare škole koji bi svaku večer prije podizanja zastora, iza kulisa, odrješitim tonom rekao: «Mjesta za kazalište!» Time ću završiti. Hvala.

Translated by: Vanda Kušpilić